

Kráska skrytá v krajině lužních lesů

Reportáže mapující významné stavby většinou nevyžadují bližší popis okolí, do něž je stavba zasazena. Avšak v případě empírového zámku Pohansko u Břeclavi musím udělat výjimku a vzpomenout na romantickou atmosféru lužních lesů v čase pozdního podzimu.

Atmosféru opuštěného konce světa, v němž se i přírodní síly odebraly ke spánku a v pohybu zůstala jediná hustá mlhovina, líně se převalující v lesním porostu. Po několika stovkách metrů chůze však začal mlčící les řídnout, objevila se silueta terénního valu a mlha začala pozbyvat všudypřítomnosti. Po sestoupení z vrcholu valu se přede mnou rozprostřela geometricky přesná obdélníková planina, na jejímž konci stál v rozplývajícím se oparu objekt mého zájmu.

Netřeba ovšem příliš ulpívat na romantickém líčení přírody, byť by to jistě mohlo potěšit nejednu čtenářskou duši. Ostatně sám empírový zámek byl v krajině povodí řeky Dyje postaven z důvodů čistě pragmatických, ačkoliv se přitom nepochybně myslelo i na kochání náročného lidského oka. Šlechtický rod Lichtenštejnů si jej totiž v letech 1810 až 1812 nechal postavit jakožto zázemí pro loveckou kratochvíli. Zámek s mohutnými bočními arkádami se tak stal součástí rozsáhlého Led-

nicko-valtického komplexu, v němž bývá označován za tzv. salet. Což je stavba, která má kromě praktické funkce také zkrášlovat okolní krajinu.

Avšak plnit tuto nelehkou roli je možné pouze tehdy, pokud je stavba v perfektním technickém stavu. A zde se již neodvratně dostáváme k dalšímu pragmatickým záležitostem. Konkrétně pak k rekonstrukci zámku a definitivně se vracíme do výmluvné reality současného stavitelství. Proto se již v dalším textu budu vyskytovat informace a věty o co méně vzletné, o to více úderně vypovídající o rekonstrukci fasády a střechy zámku, k níž došlo v loňském roce. Prováděla ji brněnská firma SKR stav, s. r. o., jejíž stavbyvedoucí Ing. Jaroslav Appel nás blíže seznámil jak s důležitými technickými řešeními, tak s celkovým průběhem rekonstrukce.

Co se nepovedlo, musí se napravit

„Na opravu fasády byla vypracována projektová dokumentace již v roce 2010 a tuto nám investor, kterým bylo město Břeclav, předložil před zahájením stavebních prací. Pro účel opravy střechy byla dokumentace vypracována až v průběhu realizace, kdy se ukázalo, že její stav je havarijní. Stávající fasáda vykazovala vysoký počet degradovaných míst. Omítka opadávala především v patách atik. Jak po obvodu atikové římsy v rovině žlabu střechy prostřední části budovy. Stopy zvýšené vlhkosti byly patrné i v soklové části po celém obvodu a na pilířích obou křídel, kde docházelo ke vzlinání vlhkosti. Mapy po zatékání a plochy s oprýskanou omítkou se vyskytovaly rovněž na klenbách pod terasami a na stropě v místnosti archivu pod střechou v prostřední části,“ jmenuje

Ing. Appel poruchy, které byly způsobeny zvýšenou vlhkostí zdiva zámku.

Jak dále vysvětluje, právě odstranění příčiny zavlhání zdiva bylo zásadním předpokladem pro správnou rekonstrukci fasády: „Příčina zavlhání zdiva totiž patrně nebyla dostatečně vyřešena při předělových opravách z konce 90. let. Přestože byla dříve provedena drenáž u základů s odvětrávacími komínky, nenaplnilo toto opatření očekávání a k vlhnutí docházelo i nadále. Částečně i proto, že provedená drenážní skladba nebyla obalena geotextilií, a tak docházelo k jejímu zanášení a následnému ucpání. My jsme podél základů vytvořili odvětrávací kanál s vyústěním do provětrávacích mřížek a provedli jsme také hydroizolaci zdiva vysokotlakou injektáží.“

V rámci těchto úvodních opatření došlo také ke statickému zajištění jednoho z arkádových pilířů pomocí vrtaných mikropilot. Během zimních měsíců loňského roku, kdy práce začaly, proběhlo broušení fasádních nátěrů s vrstvou štukové omítky a otlučení původního jádra v místech zavlhnutí v rozsahu určeném projektovou dokumentací. „Po obroušení omítek bylo třeba provést také zajištění trhlin, které procházely z fasády až do zdiva, pomocí helikální výztuže. S příchodem jara jsme pak prováděli sanační omítky na otlučeném zdivu. Počátkem měsíce dubna jsme zahájili zpevňující penetrace podkladu a začali s nanášením nových štukových omítek v celé ploše včetně omítek plastických prvků zahrnujících římsy a okenní šambrány. Zde bych upozornil na to, že vzhledem k pochopitelným požadavkům pracovníků památkové péče na zachování původního vzhledu zámku nebylo možné provést ochranu plastických prvků oplechováním. Veškeré části vystupující před rovinu fasády byly proto opatřeny hydrofobním nátěrem pro rychlejší odvod vody z jejich ploch. Pomineme-li fakt, že toto řešení nechrání tyto části dokonale, bude se muset navíc hydrofobní nátěr opakovaně obnovovat, což zvyšuje nároky na následnou údržbu,“ popisuje stavbyvedoucí postup fasádních prací.

Rekonstrukce fasády pak byla zakončena malířskými pracemi, k čemuž byly použity silikátové fasádní barvy a došlo také ke zmiňovanému provedení hydrofobních nátěrů plastických prvků zobrazujících antickou mytologii. Obraz rekon-

strukce zámku však tímto nemůžeme považovat za dokončený. Chyběl by v ní totiž jeden velmi zásadní 'detail', pokud tedy opravu střešní konstrukce vůbec můžeme takto nazvat.

Střechy dvojího typu

Jak napovídá pohled na fotografie, zámek je zastřešen trojicí samostatných střešních ploch. Nad postranními arkádami se nacházejí střešní plochy, terasovitěho typu. Nad centrální třípodlažní částí zámku je pak šikmá střecha skrytá za atikou. Již bylo uvedeno, že k opravě této střechy se investor rozhodl až po zahájení fasádních prací, kdy byl zjištěn havarijní stav projevující se pronikáním vlhkosti do interiéru. „V případě šikmé střechy s plechovou krytinou byl ze strany památkářů požadavek, aby se zachovala skladba a technologické řešení spojů a nebyl rozšiřován počet klempířských prvků. Nejprve jsme provedli výměnu krytiny, kdy se jednalo o pozinkovaný falcovaný plech. Ten by měl být v budoucnu opatřen krycím cihlově červeným nátěrem dle rozhodnutí investora. Počátkem loňského léta jsme pak provedli novou hydroizolační vrstvu z plastových pásů na plochých střeších, respektive terasách zámku,“ konstatuje Ing. Appel.

Hodnocení prací

Podle slov stavbyvedoucího „byla časová a řemeslná náročnost díla dána především tvarem samotné fasády, která je ozdobena množstvím vystupujících plastických prvků zahrnujících římsy, niky, lemování reliéfů, polosloupce se zdobnými hlavicemi a šambrány kolem oken. V průběhu prací se ukázalo, že některé postupy vycházející z projektové dokumentace bude nutno změnit. Především předpoklad pouhého odstranění nátěru omítek a provedení nového se ukázal jako nerealizovatelný. Původní nátěr byl totiž s podkladem spojen tak pevně, že při jeho odstraňování docházelo k odlupování vrstvy omítky. Bylo proto přikročeno k provedení kompletně nové jemné omítky místo původně navrhovaných lokálních oprav. Vzhledem k daným finančním možnostem byla úhrada tohoto kroku zajištěna ve spolupráci s investorem navržením některých změn, například došlo pouze k opravě mazaniny na terasách pod původními dlaždicemi místo její kompletní výměny. Z takto ušetřených

prostředků v revidovaném rozpočtu pak byla financována náročnější oprava fasády.“

Provedené opravy na zámku Pohansko jistě podstatně přispěly k jeho návratu do perfektního technického stavu. Teď určitě může být směle označován za reprezentativní salet, tedy menší architektonický skvost zdobící krajinu. V případě lokality Pohansko je to krajina tvořená nejen touto empírovou stavbou, ale také archeologickými nálezy z doby Velké Moravy a malou pohraniční pevností - tzv. řopíkem. Taková koncentrace historických objektů může působit náhodně, avšak tato trojice se velmi promyšleně doplňuje. Základy zámku totiž nechali Lichtenštejnové postavit na vrcholu velkomoravského valu, za jehož masivní stěnou byla umístěna obranná pevnost.

(ts)

